

۲۴ کانون ثانی ۱۹۱۸

صافی : ۲۹

ایکینجی جلد

کتابخانه

علم ، صنعت و اخلاق دار هفته لی مجموعہ

آلتقی ایستہ بیان قادنی کورمک خصوصندہ علمایکی بہ
آریلووردی برقی سندرند غفلت ایدرک بونک جائز
اولہ بہ جغہ قائلدی . اکثریت بونی تجویز ایدیوردی . شو
قدر وارکہ امام مالک آلتہ حق قادینک یوزیتہ ایکی آووجنہ ،
امام ابوحنیہ بونلرہ برابرایی آغٹنہ بمعضری دہ ایکی عضوی
مستثنا اولان اوزرہ بوتون وجودیتہ باقیسلہ بیلہ جکی
سویلووردی . [۱]

علمی ثابت

خجانیہ

مختصر

قائدی !

غریب غریب قازاندیم لیرلری آووج آووج خرج ایتک نیم
آلدن کلز . مصرفی ابرادہ اویدرمای حیاتک اُک بیوک وظیفہ سی
سایارم . فقط اخلاق کی وظیفہ دہ خطہ کورہ دکیشور . مملکتنوز
حدودی آجینجہ ہرورلو فکریز ، عمدہ لرہز آلت اوست اولوور .
باشقا ہوا ، باشقا محیط ، باشقا افق بزہ باشقا قائلر اویاندیور .
بز بونک فرقندہ اولوورز .

بر ...

اما ، حالبوکہ بن حدودی کچر کیمز اُک اساسی ، اُک اونق
سجہمک ، یعنی « مصرفی ابرادہ اویدرمق » قضیتک بوزلدی ،
صیجانی ہوادہ باشمہ دوکران بوزلر بر دوش بانیوسی قادار صریح
بر تحسلہ دودیم . یعنی بیلہ و ایزی یوغی صرف ایتدم . بوقہ
اولہ فرقندہ اولیایق دکل ... باقکزناسل : کوز تہدہ کی آتشمند
قالان عرصاتک اوزرہ بر کوشمکز قورا بیدک خولہ سابلہ پدی
سنہد بریکدیریکم یارانک پکی « نہ اولور نہ اولماز ؟ » دیہ یاغہ
آتشمند . عرمدہ ایلک دفعہ اولارق ویاپانی ، برلیی ، پارسی ،
لوندورانی کورمچکدم . داہا استانبولہ ایکن :

— سہات یاہام . ایکچی ، یاخوادوچوبی صنف اونلرہ
یاتارم . کوندوزلی چوچہ طیفیقیر ، آقام یکلری ہم .

دیوردم . فقط داہا قاپدین چیفادان اُودک یازار چارشیہ
اوہ یوردی ، اوچ قات البیہ ایصنارلام . بر بوچوق آلتی دوجہم
ہوایہ اوچدی . یکی بوطنار ، یکی کوملکلر ، کوزمل بر باولر ،
فلان ... یارم آلتی واردانی کچدی . ایکی شابقا ... وای آتاسی !
اولہ ہالکہ . بزم اون فہ بدل ! یوقادار حاضرلندن موکرا ،
کیتدم ، غیراختیاری برہنی موقع براتیقالی واغون بیاتی آلدیم . پول
آرقاداشلم بش یاغودی ، اوچ دوم ، برمصرفی کچدی . بوکچیک
اسی او قادار توفیقیکہ ہیچ اونوتنامم : حمد باباناق بک الرضا !
سوفرادہ قارشی قارشی ہدوشدک . آجی باطرلوما رفکندہ اوزون ،
چیرکین بر سیا ... قالین دودانی دیشک بر آغیز ... بر کلہ توریکہ
بیلمہ یوردی . فرانسہ نووشنہ باشلاق . بکا ، بویوک آدامارہ خاص
برتکیفہ لکلہ اسمی صورتی . سولہدم ، مسلکی آلامق ایستہ دی .

— محررک .

[۱] ابن رشد .

قابلہ جققرنی بوابت کریمہ ایلہ استدلال ایتدکاری کوریلور .
[۱] ولیہ ، خطبہ ، نکاحک اعلانی ، دوکوندہ دف جالق
واکنجہ خصوصری ، پ عصر سعادتہ اولدینی کی دوام
ایدوب کیدیوردی . ابوبکر ، بالغامہ حضرت محمدن دیکر
اکابر امھادن ، کبار تابیندن مروی اولان سوزلر ، وقملر
بونو تأیید ایدیور . [۲]

عصر سعادتہ ، اصحاب دورندہ ہرہانکی بر مأمور ہیک
حکمی یعنی فرضیتی ، وجوبی ، مذہبیتی ... حقتدہ تفصیلانہ
احتیاج کورویلووردی . امرلردن ، سندرند مقصد نہ اولدینی
آکلاشیلووردی . بو عصرلر کیجہ فقہا دورلرندہ ہرمارک
مدلولی وافادہ ایتدیکہ حکمک درجہ وقوتلری تدقیق اولونمہ
باشلادی . بو خصوصہ ناسلر پاییلور : فرضیت ، وجوب ایلہ
متصف اولدینی قیئاً آکلاشیلان قمللر ایلہ مأمور بہ اولدینی
حالدہ حکمندہ شہہ ایدیان دیکر قمللر آراستہ مناسبلر
آرانیور ... خلاصہ اجتہاد ایدیلووردی .

ایستہ بورادہ « فانکحوا ... » و « تناکحوا ... » کی آیت
و حدیثلرہ کی امرلرک وجوبی ، اباحہ سی ، مذہبی ... افادہ
ایتدیکندہ اختلاف ایدیلدی . جمہور بواصرک مذہب افادہ
ایتدیکہ قائمدی . بناء علیہ بونلرہ کورہ نکاح مستحب پریش
اولووردی . ظاہریلر ، دلیک امر اولدینجہ باتارق نکاحک
وجوبہ قائل اولدیلر . [۳] مالکیلردن متأخرین بو خصوصہ
قضیتلہ کیر یوورلدی . نکاحک بعض کیمسہ لہ نظر ا فرضیت
وجوبہ ، بعضلرہ نظر ا مذہب ، بعضلرہ کورہدہ احتیاج
مباح اولدینجہ قائل ایدیلر . فقط اکثر فقہا بو تفصیلی عدی
بولووردی . [۴] اسکی حقیقلر جمہور طرفی التزام ایدیور ،
نکاحک مستون و مستحب اولدینجہ قائل اولووردی . [۵]
نکاحدہ خطبہ ایرادی مسئلہ سندہ اختلاف ایدیلدی .

ابو داود ظاہری بونک وجوبہ قائلدی . جمہور اسیہ بو خصوصہ
مروی اولان فعمل نجی (یوقارودہ کچدی) مذہب حکل
ایدیوورلدی . [۶] بناء علیہ بونلرہ کورہ نکاح خطبہ سزہ
اولہ بیاردی . اسلافدن سفیان ثوری وسائر اہل علمک قاعطلری دہ
بوسر کزدہ ایدی . [۷]

[۱] عبدالرزاق جامعدہ ، ابن ابی شیبہ .

[۲] بو بایدہ مراجعت ایدیلہک مآخذلر : سعید بن منصورک
سنن ، جابر بن عبد اللہک مسندی ، ابن ابی شیبہ ، حاکمک مستدرکی ،
مسلم ، بخاری وسائرہدور .

[۳] مبسوط سرخی ج ۴ ص ۱۹۴ .

[۴] بدایہ المجتہد لابن رشد .

[۵] مبسوط سرخی .

[۶] ابن رشد ج ۲ .

[۷] ترمذی ج ۱ ص ۲۰۶ .

دېدم .

— چوږف آوروپايه کيدبيورسکر ، کاغد آلمه می ؟

کاغد آلمه می ؟ بن مجاريدم ؟ کولدم :

— خاير ، يالکر کز مکه .

— اويخ نه آئي ، نه آبي ، ديدی . مادامکه اپتکر يوق . نه

سمودسکر !

.....

او بدبخت ايمن . چونکه آوروپايه غايت آغبر ، غايت مهم ، غايت مفکله ايمرل ايمچو کيدبيورمتم . همو ليتر ي باشدن آشفنديش .

صراقت ايتدم :

— نه کهي ؟

— قونقرا حاضر قلري ...

— نه قونقرا سي ؟

—

آکلادمکه باجاناق پک الرضا مليتپرو ايمن . « حقوق دول »
توتيله انتکتر هي معمر دن قرواچقلمش . سوکرا ... جهان قاذو
واسع بر مفکوره ! آخر شاعرا طورلني ! آوروپاک جنوي بو يو يوک
ايمراطورلک مستملکلري اولاجقمش . (هب حقوق دول توتيله)
— چوق اعلا ، چوق اعلا ...

دپه آقيتلادم . اوزاعا غايم . پوسمرلي ايله غايت صميمي دوست
اولدق . کورونوشده يوپک زنگينيدی . باقائو ط دولو جيلرله چاللي بر
باقايه بکزيوردي .

— دوشرو موناقويه کيدلم عزيزم ، ديدی ، شيدی تام
موسي ! مادامکه اوروپايي ايلک دفعه کوره چسکر ، نافله ياغتزارده
يورولايکتر . موناقوده بو تون اوروپا واردر . هم اولدا کله نيسکر نه ...
ره ايديمدم . آه رومانلر ! اون ياشمدم بري کيلومتوروله ،
هکومتوروله او قوديم اووزون ، اويتمز کونش ، اونهابتيز
رومانلر ! موناقوي غازينوسي ، برنسک سراي ، سواقلري ،
ميداني ، آبدلري ، حتی بلده دتره سندنهک داما بوش دوران
کوجوک جيسخانيسي ، متحررل مزارلني ، يني ميني اوردوجنک
تکيلاتي ، حتی ، اوت ، قانون اساسيسي بيله بيلوردم . نوحاف
برصافله ماتن غره سندن کسمش ، کتابلريک آراستده صافلامدم .
شيدی يوکوجوک دولتيکي کورمه ... خيالري ، حاکمرمده جاب
جانل دوران برلک حقيقي ايجنده کزلمه ... نه سعادتي ! ويانادن
چکرکن چکسي باقونولرله تخويل ايتدبردم .

ديدکي ، غيراختياري خباله کوجوککن قوش ملوتدني ييقق قلعه
بدنلري ، سپاه چاللي صولوقوله دره سي نداه ايتدبرمن بو محترم
کنج کي صرفانه باشلام . شمندورده ، اولده ، لوقاطلاده ،
حامل برده برغي موقع ! هب هاي لايق ...
ايجندن ، غقلک هاني اوصلا ديتاردن ايتيدليني کورسي ،
هرآن هايقيديوردي :

—

— اوغلان نعايبورسک ؟

— هيچ ...

— باجاناق پک الرضا ايراد صاحي . احتمال ميليونرا ! اولک
« کي مسرغه ياشامق سنک ايجون نمکمي ؟

—

— استانبوله ترامواي پارسي دوشوندرک يوزلرجه مقره
پايان پوروديني اوتونوپورميسک ؟

—

• — يو پارلري ناصل ديشکدن طيرناغدن آرتدبرديني

« خاطر لاميورميسک ؟

• — هي ....

اووزلري سيلکوره ، يوزي يوروشدور يوره ، بودوني صديه
فيزيوردم . چونکه کيدنکي کستاخلاشيور ، عادات هنر نفسه
دوقون يوردي . يو يوک برعزم ايله ايجمک بوتون تولالري طيادم .
بوسداي ايتيشنه دن موناقويه قاذر کلدتم . برده بالدمکه سياحت پارام
يوزالي ايرادن باشقا سکان ايزاده چکک بتيوزندن اگيليش ...
باجاناق پک الرضا ايله يوکره کيردم . قازاندم ، قايب ايتدم . تکرار
قازاندم . اما ايکي کون کيمنه جيبده دوقه ايرادن باشقا اون
بارا قالادي . آک قيسا ، آک اوجوز يولدن استانبوله دونک نيم ايجين
ارتق آک مبرم راحتياجدي . باولي حاضرلادم . اولقه حايي کيدم .
— يارين الوداع !
— يارين الوداع ...

ديور . قازيتوک بري سرايلندهک ايتروني باغچي آندبران
تراپاسنده جيفاراي ايجره دولاشيوردم . دتم ، حکرم ، دوشونجه ،
الده اشتياقم ، ارزوم يالکر بر قطعه دولابنيور ، بوغنهک خا جندهک
هرشي نظرمد سيلنيوردي . طيق « حيات حقيقي صنه لري » ايجنده
يونالان بر محرر کي :

— آه « زنگين اوله بدم ...

دپه ايجي کچيوردم . ايتنه بو تدن ، قوما ، ايجي ، راحت ،
ذوق ، آکليه جلده ايکي کوندن زياده ياشاياميوردم .

هرسه ايکي يوراده ياشايابيلک ... مجاندياده بوندن يو يوک
سعادت تصور اولويابيلمدي ؟

ارتق روح غاييله ديه کيدم شيدی . پوني صرغ بر حزن ايله
کور يوردم . هاني برهفته اولکي بن ؟ پارايه ، منفعه ايت و بره مين ،
يالکر فکريک غايه سي سعادت سالان مضموم بن ؟ هاني لوکي ،
سفاهي حياتک آک يوروي بر آتغاري سي تني ايدن بن ؟ هاني سکوي ،
ساده لکي سوه ، کوروتودن ، قلا باغدن قاچان بن ؟ ...

يوله قايب ايتيدکي آکسي « کندي » آرايا آکراه فرنده اولادن ،
تراچادن ايجري کيرتم . قاياي پتريک اکنده دورت قسليک اولطورديني
کورونجه اوياندم . دقت ايتدم .

— « هجا بونلره قونقرا صمرليري ؟ »

دپه باقم . خاير ، فسلرندن ، فسلرک رنگرندن بللي ايدی . بري
فوصال ديکر اويي ، يياضي ، اسمردي ، غايت شيق ، غايت مکمل
کيدشملري . احبال سلام اوليديلر . نهمده باشمده سن واردی . باجاناق قلدا
جيفاراماندم . احبال بومردم . آکديلمر ، شن ، تکليفن فوصال وديکي :

— چوقدن بوراده ميکرم ، همشري ؟

— خاير اي کوندن بري ...

— بر يوگون کلدک .

— خوش کلدبکر .

دپه کولدم . کچه کيدم . چاغريدلر . يافلريه اولطوردم . عکله ده
برسنده يته جله پاراي بونلره شهبه سز برهفته ايجنده ارنده چکاردي .
اما هيچ بري سي نيم کي جيمي دکلدی . کچن سته بوراده کچر دکلري
کونلري خاطر لايورلدي . ايجارندن بري سي اوسته قوماردن چوق
قازاعدي :

— فقط دوشرو سي غازينو پوسنه داما پاراي !

— آکليه لوده ايش .

— کوره کچن باقم .

— چنده ايندمکه بوتون پارسك بيلدري بوسنه بوياد
دوشمن .
— غايت مهم براويرا قومياتي مده وارمن ديورلر .
— يا ديتايي چوق مدح اينديلر .
— بكا :
— كورديكزي ؟
— ديه سورديلر . حالوكه بن ايكي كوندو وقت بولوب تياترو
سالونه كيرمه مئدم .
— خابر .
— باقام بو آقام .
— بو بو آقام .
— ...
— ...
— بويله هواني لافري فوشوركن ، نه قدار وقت كيدي بيلبورم ،
سياه اقبال ، نئانلي ، فوره لالي يرغاصون كادي . قارشيمزه بويله
برمرته اكيلدي . فرالزجه :
— موسولور نوركيدرلر ؟
— هيدى . بربريزه باقتى . قورمال كنج ارقاداشلر نه ديديكه :
— اينته بزم فرك تاتيري ! بن بيليرم . آكلاديكزيا ، چتون
فسلري سزه چيهارئادم . كورد ياده قاديئرلر . اينته مطلقا
برقاديئردي !
— غارصونه دوندي ؟
— آوت نوركيزه نه وار ؟
— برامبقالي ميلورن وار . قول ايدرسه كز هيكي سغراصه
دهوت ايدبور .
— قورمال كنج برفيقه چينلاندى :
— اولور ايش دكل ! آريا اكر كن داري بجه جكر غالبا .
— دوغريسي بن اركك دعوي قبول ايم . ايسره كز سز كيدك .
— بن سوردوردم . ديك اوجي آتيلديلر :
— ايچون رد ايدلم . ميلورن بو . يانده يون قادين بولونور
بلكه . بك اعلا سنده كليرسك .
— كلم .
— كليرسك .
— كليرسك به ...
— اوردو بوزانلق ياغا .
— بكا :
— سزده كليرميسكر ؟
— ديديلر . دوشونمدهن جواب وردم :
— سز كيدرسه كز ...
— بز بك اعلا كيدوز .
— قورمال كنج ده داخل اولهني حالده هيبي غارصونه ، براغيزدن
قول ايندكلرني سويليلر . آقام اولوبوردى . دها سناك قيرمزي
بولونلري تيكريشه دن غازينونك هر طرفي برضيا طوفانه بوغولدى .
انسان كندني كونه قارشى طوتولش بر بولور كوشك اينجنده
صامانجدي . اوقادار آيدنلندي . يلوم ساعت كيمه دن چيغنه ساري
ساقالي ، موانقونك عالم برنندن دها وقارلى مەترودقلى اياغمه كادي .
او اوكدە ، بز اراده باشقا برسالونه كيدك .
— شينين . اسمر ، چاينق قاشق ، آبلان چيرملى ، سراماويلر كيش ،
ايرى برآدام بزي قارشيلادي . « قاف » لري ه « غايين » دن
جبارت اولان غايت لالا برآنداولو لهجه سيله :

— همسربلر ! نمد دعوي قبول ايندبكيزه حوق تشكر ايدرم ،
ديدى ، بن نرده ملتندن برادام كورورسم همن دعوت ايدرم .
بو ، بن اك بريني ذوقدو . بو آقام بالكر سزه شصوص اولق اوزره
شو مونالوده مكلل آلانورقا برأكلتي ترتيبه دم . صافين بو ترتيبى
آصراقه سانك . كوره جكسك ياه تام آلانورقا . تام آلانورقا ...
بربريزك بوزنه باندى . آصراقالي ميلورن برهمسرى ... اولاجق
شيديدى : عجبا شارباق بريلبورن بزملة آلاي ايديبوردى ؟ حالوكه
سويلدي توركيه ... سوكر اوبوي ، او بوس ... او چاينق قاشق !
آبدالاشدى . ميلورن :
— بو يورك .
— ديدى . اوكره كيدي . بز مانياتيزه ايلش انسانلري ، سسزجه ،
ارقاسندن بوروبوردى . قورمال كومزه كچه بردن بره ديتايي
فايت اينجندى . قولنه دورئدم :
— بو نه ؟
— كي باشي سالادم .
— خيدر انفاله باقام .
— ديه افسلدادى . بوزلجه ، جفت تك بارلاق توالئي قاديئرلر ،
شيتي ارككارلر آراسندن كييوردى . بش فك كوز ايچي رنني هيبي
بزه بانديريريوردى .
— بويله برتيازويه كيدك . بوراسي نئايدي . چوق ضيادردى .
توركتره قانندن هيكلردن ، غارصونلردن باشقا ايجرسينده كيمه
بوئدى . صنه برك برسونا فورولندي . ميلورن دوردي :
— اينه . ديدى ، بويكبه بوتون اوبرا قومياتي ، تياتروي
بن كيرالدم . بزدن باشا بوسالونده كيمه بولونمايلاق . صنه ده
بيجكز . اينجه بزم . موزيقا جالاجق . اوبرا اطرافزده اوتيايلاق .
يمني بزم صنهك ، بيهسك ، نوبوك اينجنده اكلنه جكز . نامل آلانورقا
دكلق !
— قورمال كنج :
— حديق آلانورقا ديه كولدي ، تشكر ايدوز .
— بايلاجيه قدار اينجه جكر .
— بايلاجيه قدار .
— ايت آلانورقا .
— صابحه قدار ؟
— صابحه قدار ...
— ميلورن طرف ، اينجه بر صردومندن صنه بيه چيغدى ؟ بزه
ارقاسندن ... غارصونلر :
— آتريسلر ، آفوزلري چايريك ، پيس صرايله دكل ،
هذي بردن كلديلر .
— ديدى . قوجا سونرايه اولوردى . بويله عئتم برسونلر بن همريده
كورمه مئدم . اسمرني بيلمديكم نوع چيچك ، بالور شامانيا
قورلري ، كوزلري قانماشديراجق آكلتريك سوسلري ، بيانش نورنور ،
نارين طابايلر .... قوليليردن صنه اوتوبيله آفتورلر ، آتريسلر
سوكون ايندي . ميلورن اولوردى بردن كوتو برانكازيه ايله :
— همسربلرني بويكبه عئتم ايدرسه كز هيكره آتريشه اوچر
بيك فراقق بختيش ورمه جكم .
— ديدى . هيبي بو يارا قوتك قارشينده . مبدوني كورميش
مؤمئلرني ايكي قات آكلديلر . غالبا اوتوز كيشيدن زياده ديديلر .
— همسربلرنگ صاغنه سولنه برر افرقس اولورسون .
— بك اعلا بك اعلا .
— چاپوي .

....

هېږه اطرانغه اترپلې څوم اېښدی . مليوږ بر قومانداه داها وېردی .

— تکليف يوق ! هممهريلم . ښه کي اېښکلکند خطاځېرلر .

تکليفده قاندي .
اېښک ښک باشلادق . آتورلر کنارلده اوطوروولرلردي . اترپلې ښوېځندن زياته خياله بکړمن ښځانندن پک ښموډلر . قورمال کنېک سورديږي پرما دونتا شېمېدې ټوټوپور ، ټوټوپور ، وټورکسره هېچ دورميوډي .

.....

ښه ، براز سرخوش ، فقط چوق شاشقېن ، يو کورولولو ذوق لږي هېچ مادامېور ، مالکس درېن برآلم ديويوږدم . غير اختياري پالکر (دوقسان پک فرائق) بختېش وېرمن وېليوږي عېايوټون مونانو ټنکېلېرته وښايوټون بر قومانيږي پالکر کنديسته حصراټک اېچون نهقادار پرا وړيدکي تخمېنه چاليدېور ، مانوق الطېبي برحاده قارشېسته قاشل کي درشونهيور ، حساب ايدهيوږدم .

هرجاه بويارا چوق ، پک چوق برشېدي .
اوپرا سرفرازک اطرانده اويښايوږدي . پرده آدرانده اترپلې پرايزره اوطورومله قايولرلر ، قوجاڅايزره چايوږلرلردي . قدح طوقشازېنه اوپوشمه ساريده قاريوږدي .

.....

پوهلېبه ، پوچلېنجه ذوق اښندن کچه ياريښ کيدی . مليوږ هېزون دوق اېښېدی . قوجانغه آلهېني کوزل وټاږېرغادونابه چينېن چوقاډريږي ياقوټولرې وريوږر ، کيدېکه ماساډالاشوږدي ، اسلېږي بېلېدېک ارقاداشلرده ماساډالانده مليتي مليوږي تقليد ايديوږلردي . پالکر ښه ! اوت پالکر ښه عېروږدم . برآنده مېسېر اولاق ، پک بوش پر خرچ ايډلېن بر واولک ماتي طلونوږدم . يو مليوږ کيدی ؟ صحېدن تورکيدی ؟ بوقادار بلوږي ناسل قازاغشي ؟ کوروږدم ؟ قابا سابا برشېدي . حانده ، تحصيلک ماتي اولک اوزانندن سېزېن کورولر کولکسي پوقدی . کوزلرې کنديسته دېکېش بولرې دوشوټوپور ، بېک تورلو تخمېلر د رضيه لږايبور ، خيالانه دايوږدم . قوجانغه دې پرما دونتاک دغني بوقاري قالدرېږني کوردم . هېږه ، بوټون سوزايه :

— مومسېرک مليوږلري عتقنه !
دېه مايږيږدي . مليوږ :

— څاير ، دېدي ، مليوږلرک نهاميږي وار ؟ مليوږلري بولان ښه دکاک ، ښه عقلک عتقنه ! ديکړ ...

سرخوش قادين ، احتمال شوخاق اولسون دېه کستاخجه مايږيږدي :

— دکاکړک نهاميږي وار ؟ اصل هېږي اولان مليوږلرکېرک عتقنه ! مساهده ايديکړ . مليوږلرکېرک عتقنه !

قاديندن داهه سرخوش اولان مليوږ حنډلېږي کي اولدي . آياغه قاندي . قدحلر هېږه آلهده قاندي . يوسروغي سوزايه ووردي . پرما دونتا شاشېردي . قباحت يايديږي اکلايان معصوم برچوچ کونيه ساهلدايسته چوکدي . اوکي غضبناش براسلان کي کوکړدي . بوټون ښاک اېچي کور سېله دولوپوږدي :

ښه دکاک نهاميږي وار ؟ ښه مخترم ، ښه مخترم ، ښه داهېم ، ښه داهېم .

سېس صداکېلېدي . ټورکسره صوعدي . غارسونلر پرلړنده

دونوب قالديلر . سرخوش پرده دويدي . هرکک اېښده چکې بوږوي بر فرانسېزه اېله :

— هممهريلم ، دېدي ، سېز ښه طماجازسکړ . اما بوټون آسرقا ، بوټون اوږوږا ښه طمايز . بکا بامېدن اون پرا قلاوي . ښه مليوږلرې ، باشقا بولولرکي ، دولار دولار قازاغدم . برآنده ، اوت برآنده ... عقلده ...

دها پوکک برصله نقرات کي علاوه ايديوږدي :
— ښه مخترم ، ښه داهېم ، ښه داهېم !
هرکس شاشقېن ، اوکا بايوږدي :

— ښه قصريده دودغم . اورلک رشده سندن باشقا مکتبهده قومادم . آسرقاده پارا قازاډلېږني دويدم . برآرمي هممهريلم مکتکندن قانېدم . ښه بوقره کليم . ايښ آرايوږدم . پرده عملکلکند باشقا برشي پوقدي . اېکي آي چاليدېدم . قازاندينه اېچاق پوغازېنه پتيوږدي . باندېم اولاجي کي دکل . تکرار مکتکته دوقکې قرار وېردم . هط بول يارام پوقدي . ټوټوپورده قصريږي پروردم همېږم واردي . برجه اترسي کوي اوکا کيدېم . قصيرېدن کنديسته کوندومک اوزره برول پارسي پورچ اېښېدم . پاشي مسالدي .
« اوغلان تورک آسرقاده يايډليږي ؟ » دېدي . « يايچم ساندم . عقله پلکني اېتدم . » دېدم . نهايت پورچ وېرېکې راضي اولدي .
« اما ، دېدي ، ښه اېلوانده . پوکون پوک ټمړک بايوږز . کيدوب آفال آفال سوغاډرده کړه چککې خدمتچيلره ياردې اېده چککې پورده . » قبول اېتدم . باشادله اوشافلره مولېږدي برندن قاليرېمه ، پک پک ، ټولرې آلهده ... بوټون پرله ، ديوارله عايت بهالې خاليلر ميځلاندي . بوټي سېلکک اېچون سوکوږوږدي . سوکوله ميځلانه ، سوکوله . ځلانده پوکولر خاليلر اوچلرې پراندي . بر آنداولو اولويږ اېچون هم خاليلن آکلار ، هم خاليلرې سوږدم . بوزيانغه اچېدم . آسرقاده پوډاندي ، ميځلانسره خاليلر بوزياډلېږدي . پوډات بوږنډن اچاکاډې بوټون آسرقاده سفتېږ بول پوک کيدې . ايډلري پېرقدنن سوکرا تورکېه کيک اېچون ښه خرچېښي آلهدم . ديشاري چيږدم . فقط خاليلر بيايلان زيانقې برتورلو عقلندن چيږيويږدي . اچېه برصيتقې کادي . عمله کولک ياقاسي اچېدم . (ښه برشترم ، ښه برهاېم ، ښه برهاېم !) ياقادک دوهکسي پوقدي . پرده ډومږوب « له قايډوږدي . ذهمنده هان برآله و پارلاډي . ايښته دهام .. ايښته پوق س آتش ... ايښته ښه دهام ميدانه چيږاچېدي ...

دوردي . پورولش کي باشېني اوکته اُکدي . همنده کړلک هېښي ټيډن طبرناغه فولان کيښلېشي . هرکک آخري اېچېږدي . مليوږلرک سري شېمېدي اکلشلاچېږدي . ښه قلم خېله چايوږدي . پوراک ، برعسر قادين ، اوزادي . مليوږلر آلي تکرار سوزايه ووارق دوام اېښدي :

— « بوله بولوږ بر (ډومډومږوب) بيايلېده اُرکي ديوارله ، پرله ميځلانده . دېښي خاليلر دېکېسه .. اووقت خاليلرک اوچلرې بېرغاږ . اسفنديکي وقت قولايډه چيواولير ، ښه برلېښه طاقيلر ! » بولېډېم فکړکې قازاډلېږدي . بوټون آسرقا اهالېښي دوشوډم . هېښي بکا منتقدار قالچېږدي . چونکې ايښته پوک يايچي کيدېښک عقلته کيږوږدي . هان بر رسام دېکېده قوشدم . بکا بولوږ .
« ډومډومږوب ، رسي يايچي سولېدم . سوکرا چاليدېږي فېرپاکلک کاتېنه قوشدم . بوټوډکايي برآرنېږدي . » ښه برشي اخترا اېتدم .
پاتېني آلي اېچون لکا بريانامه ياز . عېډېم . ښه دهل اولش ساندي . کولدي . اختراحمک نهاولېږني صوډي . اساسي سولېدم . پالکر

اولادني ايجون، شو پوش قافاي - مشهور حه باز قازنووي-ي بالادت
كندی الله قواريوب يرله، برلردن يرله چاريق ايسترم !

عمر سيف الدين

يكي كتابلر

• آلمان حيات عرفاني •

مصالح الدين عادل بك - استانبول ۱۹۱۷

آلمانيانك سياسي تكملي تدقيق ايدنلر ، آلمانياده ملي
وحدتي حصوله كنننر علملري ارايانلر بوتون بو قدرت
وسطوتك ، علمي ، اداري ، سياسي ، عسكري ، صناعي ...
توقورك سيلري آراسنده الكاشده متفكرلري كوستريورلر ؟
متفكرلر وتفكر عالمي .. آلمانيانك سياستدن ، تهارتندن ،
صناعتندن بحث ايدن بوتون تنبئانه لرده بو ايكي عامله
بو بوك برر آيرلش اولديني كوردورسكز . في الحقيقه ،
يك چوق سزندن برى ، ۱۸۷۰ عصاره سنده كي مظفريتك
سبب حقيقسي اوله رق « آلمان ابتدائي معمللري » ني كوسترمك
عايانه بر مثل حكمنه كيردي ؟ بوتون علمي قدرت ، هر يره
اولديني كي ، آلمانياده دارالفنوندن آقور . بناءً عليه
آلمانيانك تدقيقه كيدن بر متفكرلر بالخاصه بر معارف آدمك
بو قوتني ويكوچو مملكتك حيات همومسي ايجنده كوره جي ،
كورك ايتيه جيكي اك ابي صفحه « حيات هر فان » اوله بيلير .
تدريسات تاليه مديري مصالح الدين عادل بك ايشته بو حياتي ،
بو حركتي كوريسور . فقط ، عني زمانده هر كورده ميسر
اوله جي بصرورنده آكليتيورده ...

عادل بك آلمانيانن عودت ايتديكي زمان ، راپورلرني
توسيع ايدرك طبع ايتديرميني كنديسندن رجا ايتديلر .
ايشته بو اثر آلمانيانك ايكي تتبع سياحتك محصوليدر .
ملككتنرك علم ايله بوكله جكنه اترق هر كس ايتانيور .
فقط علم تشكيلاتنك مقاميزمه سني ده بيلمك لازمدر . عادل بكك
كتابنده علمك اوجانغي اولان دارالفنوندن باشلهرق ، آشانغي
درجه لره ، مختلف شعبه لره قدر علم واسطه لرينك فصل ايله ديكني
دها ايتسي - فصل دوغوب نسل بو بوديكني ، اعلا ايدلديكني
كورويورز . صوركه مؤسسه لرك ذاتا روحيله ، يني تربيه سيله
ملقنيتيله ، بوتون محيط هر فائيله تماس ايدرك ، او قوركن
صاف و سالم بر عرفان هوايي ايجنده ياشيورز .

« آسرقا عالم لرينك باشلنجه تروهرلني تشكيل ايدن خاليلري بيرافندن
عناظره يارار براخترن ... » ديدم . بنله آلايه باشلادي . وطن ايدنم
آلاي اولسون ديه بيئاسمه يده يازدي . كيتدم ، رسامدن يانلر يمي
يني بو بوك نه زمره ژوب رسولرني آلدم . راست كله بر اووقاته باش
ووردم . او اومي كي كولدي . « بك اهلا ! بن يانني آلايم . ايئين
پارا ايتنم . صورك اهلا لري ده بن ياپارم . الك نهايت سنكه اوزلاشيز .
ديدي . راضي اولدم . برهفته كجه دن خاليلري دويورلره ويرلره رباط ايدم .
بيرافندن محافظه ايدم . ك اختراعك براني غننه لره كسر ايتدك .
آقوفاكه يكرني فابريقه بردن صاجعت ايتدي . اوزاعا ياييم . نهايت بر
فابريقا به اختراعي ايتنمك حقني ووردم . ملك آلدم . برهليون آليور ،
وفا بر ياقا ك اختراعك دن استحصال ايدم . جيكي قازانه ده اوزاناي اولويوردم .
يمني يوزده آلي ... بر آندم . زنكبن اولدم . عذلك قوتني وجوديني
چاليمندن ، بو روافندن بر آندم . قورئاري . اوت (بن غننم ، بن
داهي ، بن داهي !) بن اديسونن بو بوك بر آدام . اونه ياندي ؟
فوتوگراف ، غراموفون .. داهي بوكا بكمز اويونچاق توننندن
شيلر ... بن نه بولدم ؟ قنير ، زنكبن بوتون آسرقا عالم لرينك
ثروت اولان خاليلري بيرافندن قورئاران رشي ! او انسانك فائده سز
دوقه خدمت ايتدي ؟ بن دوقل بر فائده سنا ! سويليكز بن اديسونن
بو بوك دكليم ؟

هيمز ، بوتون صمنه ، حق غاوصولر ، ثوركتره ملانق ، هيمز
بر آغيزدن هابيردق :

— اديسونن بو بوكك !

— هم چوق بو بوك !

— پاشايين دها ...

— پاشايين مخترع !

— ...

— ...

مخترعك دهايي شرفه آلايه ليكنه ، دهنتل برشوق ايله ايجمكه
باشلادق . بن فنا عالمه سرخوش اولدم . سولر اوبرا هيئي ،
ثوركتره ملانق ، صمنه حاصل . هرشي اطرافنده ياداش ياداش دوقمكه ،
قاريقه باشلادي . اينمكه هر كس بنندن زياده سرخوشدي . آقتريلر
ايئي آزيبيور ، لوجالار بنندن سولر اوك اوزرينه چيقيورلر ، آقفورلر
لول قوله اطرافنده دانس ايدرك دونويورلر ، غارصولر متاديا
چالان ثوركتره صنعتكارلر بنده شيهه شيشه شاميانا ماشيويورلر .

***

كوزمي ايجدن زمان كشميني - قولنولهي ، قارغا طولومياي -
ناسل كلديكي بيئديكم برياننده بولدم . همن قاندم . ذاتا اناويلرم
اوزده ، بوطنلرم ايجنده ، حق نسم ماشده ايدي . دهل كي اوله
نوشدم . برديقه دورمادن ، بني ورايه كنننر باناتاي ملك الرضايه
بيله وداع ايتنننر ، باولم آندم ، كنيش بهرونك صرس باسامالريني
دورده دورده آتلاي قرايندم . ارقانه باشي چورمندن موانفون
اوژاقلاشدم . استانبوله كنجيه قدار بو اكنجه نك مدحت سرسلكي
باشدن كچيدي .

شيدني ، او قدارده اوقدار ايت ايتام يدي سنده بر يكرديكم
بيروز ليراجمي ايكي كونده بيئديكي هيچ اونونام . هب جامه سيلير .
آتقني نه وقت « حيات حقيقه صهرلري ، ايجنده - يني پارا
صفتيني ايجنده - قالمه همن او ركيجه ده بر قايچيوز بيك فراق
صرف ايدن مخترع ميليتوري خاطرلار ، بر فدره زوي ، برونچايي ،
بردوكه يني بو بولوب بر آندم ميليتور قازانچي بر ذكاسي ، بردهاسي